

ISBN - 978-1-63649-930-7

DOI- 10.46299/ISG.2020.MONO.PED.III

Pedagogy in modern conditions

Collective monograph

Boston 2020

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

ISBN - 978-1-63649-930-7

DOI - 10.46299/ISG.2020.MONO.PED.III

Authors - Bartienieva I., Nozdrova O., Lappo V., Oleynik O., Kolesnik A., Pyurko V., Korobchenko A., Kazakova S., Ахновська І., Бакіко І., Радченко О., Андрійчук Ю., Гречаник Н.І., Івершинь А., Растригіна А.М., Савка Л., Самохвалова А., Онищенко Н., Трубавіна І., Каліна К., Петришин Л., Шуляр В., Гладішев В., Козак Л., Фунтікова О., Журкіна С.В., Коляда І.В., Захожай З., Плотнікова Н., Семенова Л., Внукова К., Чітішвілі В., Poriadchenko L., Rykalo N., Ivanytsia A., Navrysh Y., Vakulyk I., Бочкова В., Зелінский С.С., Кириленко К.М., Корнієць Н.В., Вовк О.В., Чеботарьова І.Б., Краєвська Н.О., Григор'єв О.В., Ткаченко В.П., Римар Н., Шульська Н., Vorisyuk I., Fizon N., Zamkova A., Molodan Y., Valivodz I., Garmash S., Sadkovska V., Kireyev I., Zhabotyńska N., Kuprikova S., Mirosnyk S., Myronova T., Dekusar G., Simkova I., Bondarenko O., Выдыборец С., Хоменко И., Горяинова Н., Каленик М., Каспрук Н.М., Приступа А.Б., Наритник І.Ю., Новак А.А., Кравчук О.Ю., Белоусова С.М., Хлопик І., Цюряк І., Борисенко Н.

Published by Primedia eLaunch

<https://primediaelaunch.com/>

Text Copyright © 2020 by the International Science Group(isg-konf.com) and authors.

Illustrations © 2020 by the International Science Group and authors.

Cover design: International Science Group(isg-konf.com). ©

Cover art: International Science Group(isg-konf.com). ©

All rights reserved. Printed in the United States of America. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted, in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the publisher. The content and reliability of the articles are the responsibility of the authors. When using and borrowing materials reference to the publication is required.

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe and Ukraine. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science.

The recommended citation for this publication is:

Pedagogy in modern conditions: collective monograph / Bartienieva I., Nozdrova O., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2020. 329 p. Available at : DOI - 10.46299/ISG.2020.MONO.PED.III

SECTION 2. GENERAL AND PRE-SCHOOL PEDAGOGY**2.1 Інтегровані форми організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти**

Сучасний освітній процес характеризується інтегративністю, проблемно-ігровою спрямованістю, що, в свою чергу, зумовлює пошук таких форм організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти, які були б середовищем особистісного розвитку дитини та забезпечували б формування у дошкільників цілісної картини світу. Одним із ефективних шляхів розв'язання цього завдання є побудова освітнього процесу на інтеграційних засадах.

Доцільність реалізації принципу інтеграції в дошкільній освіті науковці пояснюють синкретичною природою дитини дошкільного віку, яка у власному пізнанні світу «йде одночасно у різних напрямках» і має здатність до цілісного світосприймання за допомогою чутливих інформаційних каналів (О.Венгер, О.Дяченко, М.Поддьяков). Отже, потрібна така організація освітнього процесу в дошкільній освіті, у якій через інтегровані форми і види діяльності діти могли б знаходити прояви зв'язків між різними галузями знань і сферами життя.

У дошкільній педагогіці накопичено значний теоретичний і практичний матеріал з проблеми взаємозв'язку різних видів дитячої діяльності з позицій інтегрованого підходу (Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, І. Кіндрат, К.Крутій, О. Ліннік, Т. Піроженко та інші). Взаємозв'язок різних видів дитячої діяльності відображений у змісті різних видів занять, серед яких виділені інтегровані заняття (Н. Гавриш, Л. Горшунова, С. Козирева, К. Крутій та інші). Аналіз останніх наукових досліджень і практики роботи педагогів закладів дошкільної освіти свідчить про стійкий інтерес до проблеми інтеграції в освіті.

Інтеграція – продумано вибудований процес навчання і виховання, який сприяє підготовці дітей до процесу сприйняття, розуміння і осмислення інформації, формування понять і уявлень про взаємодію всіх процесів у світі як єдине ціле.

Реалізація принципу інтеграції передбачає організацію цілісного процесу. Цілісність створюється за рахунок синтезу, об'єднання різних елементів освітнього процесу в єдине ціле, таких як: різні види дитячої діяльності (ігрової, навчальної, художньої, рухової, дослідницької, трудової), різні види взаємодії (дитина-педагог, дитина-дитина, педагог-дитина-батько), різні освітні напрями і забезпечення єдиної лінії розвитку кожного дошкільника (фізичний, соціально-особистісний, художньо-естетичний, пізнавально-мовленнєвий).

Інтеграція освітнього процесу забезпечується за рахунок різних чинників. Чинником інтеграції може бути будь-який компонент змісту освіти або процесу, якісні характеристики його учасників. Першим і важливим чинником інтеграції у дошкільній освіті постають освітні лінії. Другим чинником є інтеграція освітніх ліній на основі календарно-тематичного планування: вибір певної теми визначає і підбір до неї освітніх ліній, які всебічно розкривають дитині їх зміст. Наступним чинником є інтеграція основних видів діяльності дітей дошкільного віку: пізнавально-дослідницької, трудової, художньо-творчої, комунікативної, рухової. Діяльність як психологічна основа інтеграції здатна об'єднувати в собі розрізнені компоненти і бути інтегратором всіх інших діяльностей. Як четвертий чинник, можна виділити формування інтегральних якостей особистості як кінцевого результату освітньої діяльності ЗДО. П'ятим чинником інтеграції постає об'єднання форм навчання і виховання дошкільнят. Щоб якісно реалізувати принцип інтеграції в закладі дошкільної освіти, необхідно виділити форми інтеграції, які будуть забезпечувати і синтез освітніх ліній, і взаємозв'язок різних видів діяльності, і формування інтегральних якостей особистості дошкільника в процесі виховання, навчання й розвитку на основі календарно-тематичного планування.

Форми інтеграційного процесу характеризують кінцевий продукт, який отримує нові функції, і нові взаємини педагога і вихованця, і навіть батьків протягом одного дня, тижня. Такими інтегрованими формами в закладі дошкільної освіти можуть виступати інтегровані заняття, спільні творчі проєкти, розвивальні ігри, експерименти, освітні подорожі тощо [102].

Інтегроване заняття об'єднує блоки знань із різних галузей (освітніх ліній/розділів програми) навколо однієї теми, що дає змогу пізнавати певне явище з різних сторін, досягати цілісності знань дітей. Такі заняття спрямовані на узагальнення і систематизацію знань дітей, збагачення їх життєвого досвіду, формування позитивно-емоційного ставлення до процесу пізнання, а тому вимагають практичних дій дошкільнят на занятті та активної розумової праці.

Структура інтегрованих занять потребує особливої чіткості, продуманого й логічного взаємозв'язку матеріалів з різних розділів програми на всіх етапах вивчення теми. Кількість запропонованих матеріалів, освітніх напрямів та видів роботи з дітьми обирає педагог. Залежно від того, які завдання є головними, визначається той чи інший пріоритетний напрям, наприклад: художньо-естетичний (музика, образотворче мистецтво), інтелектуально-мовленнєвий (ознайомлення з довкіллям, розв'язання комунікативних проблемних ситуацій), логіко-математичний, природничий тощо. На інтегрованому занятті неможливо відокремити одну галузь знань від іншої. Діяльність дітей має бути цілісною.

Кожен з методів (дидактична гра, вправа, бесіда, розглядання ілюстрацій, досліди, спостереження) чи видів діяльності необхідно організовувати згідно з методикою їх проведення в межах відповідного освітнього напрямку.

Умовами ефективного проведення інтегрованих занять є: 1) висока професійна майстерність вихователя, що забезпечить творчу співпрацю з дітьми; 2) цілі заняття повинні відображувати його специфіку – інтегрованість; 3) включення попереднього досвіду дітей у навчальний процес; 4) продумане поєднання індивідуальних і групових форм роботи з дітьми, зміни видів діяльності; 5) прояв максимальної самостійності дітей у пізнавальній діяльності; 6) врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, їх творчих здібностей; 7) використання інтерактивних методів навчання; 8) активізація розумової діяльності дітей на всіх етапах заняття; 9) наявність варіативного дидактичного матеріалу, предметно-розвивального середовища.

З-поміж різних інтеграційних форм організації дитячої активності пріоритетною є проєктна діяльність. Вона спрямована на розв'язання проблеми,

пов'язаної зі створенням освітнього продукту, що має суб'єктивну або об'єктивну цінність і може розглядатися як спосіб організації такої діяльності. Проектна діяльність забезпечує інтегрований підхід в дошкільній освіті, оскільки вимагає обміркованого й обґрунтованого поєднання змісту з різних освітніх ліній БКДО, освітніх програм і видів діяльності дітей [103].

Проектна діяльність заснована, з одного боку, на взаємодії з дорослими, а з іншого, що не менш важливо, – на основі постійного розширення самостійних дій дитини (власні проби, пошук, вибір, маніпулювання предметами і діями, конструювання, фантазування, спостереження-вивчення-дослідження). Саме проектна діяльність дає змогу досягти високого рівня інтелектуальної, мовленнєвої, особистісної активності дошкільників.

Реалізація будь-якого проекту здійснюється в ігровій формі, залученням дітей до різних видів творчої та практично значущої діяльності, в безпосередньому контакті з різними об'єктами соціального середовища (екскурсії, ігри, практично корисні справи). Так, наприклад, тема проекту «Допоможемо птахам взимку» визначає вибір таких видів діяльності: пізнавально-дослідницької, художньо-творчої, продуктивної, ігрової).

Оскільки провідним видом діяльності дитини-дошкільника є гра, то, починаючи з молодшого дошкільного віку, використовуються рольові та творчі види проектів: «Мої улюблені іграшки», «Умілі пальчики», «Тварини» та ін.

Дітям старшого дошкільного віку доцільно пропонувати різні види проектів: дослідницькі: «Світ води», «Дихання і здоров'я», «Город на підвіконні», «Подорож насіння», «Лікарські рослини», «Що таке листопад?»; творчі: «Мої друзі», «Улюблені казки», «Хочу знати все про гудзик»; екологічні: «Наша річка Дніпро», «Хто забруднює повітря?», «Звідки береться папір?»; літературні: «Доброго дня, казко!», «Книжковий вернісаж» та ін.

Метою кожного проекту є вирішення проблемної ситуації, пошук відповідей на актуальні для дітей («Чому потрібно мити руки?») чи проблемні питання («Звідки хліб прийшов»), створення та презентація кінцевого продукту. Відповідно до природи дітей (та за наявності комфортного, вільного і

креативного освітнього середовища) на завершальному етапі реалізації проєкту ними формуються нові проблемні особистісно-значущі запитання.

Реалізація будь-якого проєкту відбувається поетапно. На підготовчому етапі до її проведення вихователь має зробити наступні кроки: 1) сформулювати проблему проєкту, сюжетно-ігрову ситуацію; 2) визначити мету, завдання та очікуванні результати проєкту; 3) продумати форму презентації проєкту (виставка, свято, гра-драматизація, сценарій казки, колекція, енциклопедія тощо); 4) розробити орієнтовний хід проєкту (продумати його варіативність); 5) розробити зміст занять, ігор, прогулянок, спостережень та інших видів діяльності, пов'язаних із темою проєкту; 6) передбачити варіативність засобів, методів та прийомів роботи з дітьми.

Етап реалізації дітьми проєктної діяльності передбачає постановку проблеми у групі; її обговорення та визначення завдань; роботу над проєктом; презентацію продукту діяльності; аналіз ходу роботи над проєктом та постановку нової проблеми.

Інтегратором різних видів діяльності дитини є гра. В останні роки великої популярності набувають ігри-квести. Це форма активної взаємодії педагога і дітей, яка сприяє формуванню вмінь вирішувати ігрові пошукові завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів через реалізацію певного сюжету. Така форма роботи поєднує у своїй структурі елементи мозкового штурму, тренінгу та гри. За допомогою квестів можна ознайомити дітей з новою інформацією, закріпити набуті знання, відпрацювати вміння.

Суть гри полягає в тому, що команди гравців, переміщуючись від зупинки до зупинки у реальному або віртуальному просторі, виконують завдання, об'єднані спільним сюжетом. Завдання для квесту можуть бути найрізноманітнішими: загадки, ребуси, дидактичні ігри, пазли, творчі завдання, лабіринти, спортивні естафети тощо. Особливість такої організації ігрової діяльності полягає в тому, що, виконавши певне завдання, діти отримують підказку до виконання наступного. Це мотивує їх до подальшого пізнання і дослідження. Виконавши всі завдання діти досягають мети.

Проведення квесту відбувається поетапно. На підготовчому етапі вихователь визначає мету й завдання квесту; продумує сюжет і форму гри, пише сценарій; окреслює простір і добирає ресурси; визначає помічників та організаторів; узгоджує дату проведення; зацікавлює учасників. На початковому етапі – вихователь знайомить вихованців з тематикою, правилами квесту, обладнанням і матеріалами; створює команди (якщо квест проводиться як командне змагання) та розподіляє ролі між учасниками. Основний етап гри передбачає створення умов для виконання індивідуальної чи групової роботи дітьми відповідно до обраних ролей (розв'язання поставлених завдань). На заключному етапі підбиваються підсумки гри та нагороджуються переможці.

В ході реалізації квесту можна природним чином здійснювати інтеграцію освітніх ліній, комбінувати різні види дитячої діяльності і форми роботи з дітьми, вирішувати освітні завдання в спільній діяльності дорослого і дітей, самостійній діяльності дитини, активно взаємодіяти з родинами вихованців.

Аналізуючи результати проведеного дослідження зазначимо, що інтеграція як доцільне поєднання складників освітнього процесу у різних видах дитячої діяльності сприяє прояву ініціативи, самостійності, активності дітей, задоволенню їхніх потреб у самореалізації, забезпечує зв'язок з особистим досвідом дошкільнят, а також гармонійну взаємодію між дітьми та дорослим. У той же час, інтеграція потребує високої педагогічної майстерності педагога.